

בס"ד. שיחת שבת פרשת תולדות, מברכים החדש וערב ראש חודש כסלו, ה'תשכ"ח.

בלתי מוגה

- 1 א. דוֹבֵךְ אודות "תולדות" יצחק, שבזה נכלל גם עשו (אף שלא מצינו שעשה תשובה, ולא כמו
- 2 ישמעאל שעשה תשובה²), ועד שקבורת ראשו של עשו היתה "בגו עיטפיה דיצחק"³ (אף ש"אין קוברין
- 3 רשע אצל צדיק"⁴, ועד שנעשה נס של תחיית המתים כדי שלא יקבר נביא שקר בסמיכות לאלישע
- 4 הנביא⁵) - שזהו מצד ראשו (ושרשו) של עשו (וכמו השטן, שמצד שרשו למעלה כוונתו לשם שמים⁶),
- 5 שלכן נחשב ל"ישראל (מומר)"⁷.
- 6 וענין זה מתגלה על-ידי יצחק, שעבודתו היא באופן של העלאה מלמטה למעלה - חפירת בארות,
- 7 לגלות את ה"מים⁸ חיים" שבעומק האדמה - לגלות את ניצוצות הקדושה היותר נעלים⁹ שישנם אצל
- 8 עשו.
- 9 ומזה מובן במכלל-שכן וקל-וחומר, עד כמה צריכה להיות ההתעסקות בקירוב בני ישראל¹⁰ לתורה,

(6) וכמבואר בתניא (ספ"ט. ט. ספכ"ט) שגם כוונת היצחק"ר היא לטובת האדם, כמשל הזונה ובן המלך.
 (7) קידושין יח, רע"א.
 (8) "אין מים אלא תורה" (ב"ק יז, א. וש"נ), ובתורה גופא יש ב' דרגות: "מים" ו"מים חיים" (ראה ת"א פ' פ' פרשתנו יז, ד ואילך. לקר"ת חוקת סג, א ואילך. ובכ"מ).
 (9) "רכוש גדול" - יותר מה"רכוש גדול" של ניצוצות הקדושה שנתבררו ביצי"מ, שהרי גלות מצרים היתה רק "ארבע מאות שנה", או מאתיים ועשר שנה, ואילו גלות אדום שמתארכת ביותר, בודאי יש בה הרבה יותר ניצוצי קדושה, שיתבררו לעת"ל, כאשר יקויים היעוד (עוברי' בסופו) "ועלו מושיעים גו' לשפוטם" את הר עשו" (וע"ד מ"ש (מיכה ז, טו) "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שהנסיים בגאולה העתידה יהיו באופן של "נפלאות" לגבי הנסיים שהיו ביצי"מ (ראה ת"מ סה"מ ניסן ע' קמז ואילך. וש"נ)).
 (10) שכל אחד מהם - מבלי הבט על מעמדו ומצבו - הוא "נצר מטעי מעשה ידי" (ישעי' ס, כא) של הקב"ה, שלכן "כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב" (סנהדרין ר"פ חלק), שזהו ענין הנצחיות, דכשם שהקב"ה הוא נצחי, כך גם מעשה ידיו הם נצחיים, כמו האומן שכחו נמצא במעשה ידיו, ועאכו"כ אצל אומן כזה שאי אפשר לחלק בינו לבין כחותיו, כיון שהוא וכחותיו חד, הרי בודאי שכחו נמצא במעשה ידיו.

(1) שזהו עיקר ענינה של הפרשה - שלכן נקראת בשם "תולדות"^{*}, והיינו, שאף שתוכנה של פרשה זו היא אודות יצחק (ולא כמו הפרשה שלפני, שאמנם נזכר בה אודות יצחק, אבל עיקרה אודות אברהם, ועד"ז הפרשיות שלאח"ז, שנוכר בהם אודות יצחק, אבל עיקרם הוא אודות יעקב), מ"מ, נקראת בשם "תולדות", שהפירוש הפשוט בזה הוא - לא "מעשים טובים" (כפי שמפרש רש"י בפרשת נח), אלא (כפירוש רש"י*) "יעקב ועשו האמורים בפרשה" - לא רק יעקב, אלא גם עשו, שסותר ומנגד ולוחם עם יעקב, כמ"ש (פרשתנו כה, כג ובפרש"י) "ולאום מלאום יאמץ", "כשזה קם זה נופל", ו"לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים", ועד היום הזה נמצאים השכינה ובני"ב בגלות אדום, הוא עשו.
 (2) והיא שיבה טובה שנאמרה באברהם" (פרש"י חיי שרה כה, ט), וכיון שהתורה אומרת שזוהי "שיבה טובה", בודאי היתה זו תשובה אמיתית, ועד ש"זודונות נעשו לו כזכיות" (יומא פו, ב), כך שנשתנתה לגמרי כל מציאותו הקודמת, כפי שמצינו בהלכה, שאפילו רשע גמור שמקדש אשה על מנת שאני צדיק גמור, אם הרחר תשובה בלבד, מקודשת (קידושין מט, ב).
 (3) תיב"ע יוחי נ, יג.
 (4) סנהדרין מז, א.
 (5) ועאכו"כ בנוגע ליצחק, א' האבות ש"הן הן המרכבה" (ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו).
 * כידוע (ראה שיחת ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו תשכ"ה ס"ב (ת"מ חמ"א ס"ע 264 ואילך. וש"נ)) שהשם מורה על תוכן הענין ("שמא מילתא היא"), ובפרט שמות הסדרות, שמות בתורה שנקבעו ע"י גדולי ישראל ופוסקים בישראל. וכיון שהתורה היא הוראה, הרי מובן, שגם קריאת הפרשה בשם "תולדות" היא הוראה, ועד שגם כל שאר ההוראות שבפרשה באות ע"י הענין ד"תולדות".
 (***) שיש בו גם פנימיות התורה, "יינה של תורה" (ראה לקמן ס"ד). - ועפ"י יוקשה יותר, איך שייך לומר מצד פנימיות הענינים שגם עשו נכלל ב"תולדות יצחק", והיינו, שלא זו בלבד שהתורה מספרת אודות עשו ודכיון שהתורה ניתנה למטה דוקא, "למצרים ירדתם כו" (שבת פז, טע"ב). בעוה"ה התחתון שאין תחתון למטה הימנו, הרי צריכים לידע אודות מציאות התחתון, בכדי לברר כו"ל. אלא שגם) עשו הוא עיקר ענינו של יצחק.
 (***) "לשפוט" דייקא, ולא לאבד, כי "משפט איהו רחמי" (תק"ז בהקדמה יז, ב). ומצד ענין הרחמים צריך להיות ענין הבירור דוקא (ולא איבוד).

(*) כידוע (ראה שיחת ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו תשכ"ה ס"ב (ת"מ חמ"א ס"ע 264 ואילך. וש"נ)) שהשם מורה על תוכן הענין ("שמא מילתא היא"), ובפרט שמות הסדרות, שמות בתורה שנקבעו ע"י גדולי ישראל ופוסקים בישראל. וכיון שהתורה היא הוראה, הרי מובן, שגם קריאת הפרשה בשם "תולדות" היא הוראה, ועד שגם כל שאר ההוראות שבפרשה באות ע"י הענין ד"תולדות".
 (***) שיש בו גם פנימיות התורה, "יינה של תורה" (ראה לקמן ס"ד). - ועפ"י יוקשה יותר, איך שייך לומר מצד פנימיות הענינים שגם עשו נכלל ב"תולדות יצחק", והיינו, שלא זו בלבד שהתורה מספרת אודות עשו ודכיון שהתורה ניתנה למטה דוקא, "למצרים ירדתם כו" (שבת פז, טע"ב). בעוה"ה התחתון שאין תחתון למטה הימנו, הרי צריכים לידע אודות מציאות התחתון, בכדי לברר כו"ל. אלא שגם) עשו הוא עיקר ענינו של יצחק.
 (***) "לשפוט" דייקא, ולא לאבד, כי "משפט איהו רחמי" (תק"ז בהקדמה יז, ב). ומצד ענין הרחמים צריך להיות ענין הבירור דוקא (ולא איבוד).